

# Instytut Pamięci Narodowej - Bydgoszcz

<https://bydgoszcz.ipn.gov.pl/byd/aktualnosci/247143,Osiem-wyrokow-smierci-jednego-dnia-80-rocznica-egzekucji-w-bydgoskim-wiezieniu.html>  
05.09.2026, 08:00

## Osiem wyroków śmierci jednego dnia. 80. rocznica egzekucji w bydgoskim więzieniu

Osiemdziesiąt lat temu, 4 września 1946 r. w bydgoskim Więzieniu Karno-Śledczym przed plutonem egzekucyjnym stanęło ośmiu partyzantów z poakowskiej grupy kpt. Leona Mellera „Jędrusia”. On sam również nie przeżył likwidacji swojego oddziału.

[Jędrusie Jędrus partyzantka Podziemie niepodległościowe Żołnierze Niezłomni Żołnierze Wyklęci](#)

04.09.2026

Osiemdziesiąt lat temu, 4 września 1946 r. w bydgoskim Więzieniu Karno-Śledczym przed plutonem egzekucyjnym stanęło ośmiu partyzantów z poakowskiej grupy kpt. Leona Mellera „Jędrusia”. On sam również nie przeżył likwidacji swojego oddziału.

Twórcą i dowódcą grupy był Leon Meller „Jędrus”, urodzony 20 grudnia 1899 r. w Kościerzynie Małym koło Łobżenicy, w dawnym pow. wyrzyskim. Jego rodzice prowadzili gospodarstwo w pobliskim Liskowie. Jako zawodowy oficer Wojska Polskiego służył w 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. W czasie okupacji niemieckiej działał w strukturach Okręgu Lublin AK. Po wkroczeniu wojsk sowieckich na Lubelszczyznę w 1944 r. został deportowany do ZSRS. Do Polski powrócił 23 listopada 1945 r. W czasie okupacji stracił żonę i dzieci. Nie mając własnego domu pojechał do rodzinnego Liskowa, gdzie mieszkali jego siostry z rodzinami.

### Tragiczny los dowódcy

W czerwcu 1946 r. kpt. „Jędrus” stworzył poakowski oddział, który działał na terenie pow. wyrzyskiego do 21 lipca 1946 r. W szczytowym okresie grupa liczyła około 30 osób. „Jędrus” podzielił ją na 5-osobowe sekcje. Wszyscy członkowie pochodzili z rejonu Wyrzyska lub Bydgoszczy. Byli młodzi, mieli po 17-20 lat, bez większego doświadczenia w partyzantce. Główna kwatera oddziału „Jędrusia” mieściła się w opuszczonym gospodarstwie w Biegodzinie koło Łobżenicy. Grupa prowadziła działalność propagandową na rzecz PSL oraz akcje rekwizycyjne. Najpoważniejszymi akcjami „Jędrusiów” było rozstrzelanie 13 lipca 1946 r. dwóch sowieckich żołnierzy w Biegodzinie oraz likwidacja działacza PPR Władysława Ciesielskiego w Wąsoszu w pow. złotowskim.

Do rozbicia grupy doprowadził łańcuch zdrad osób, które jedna po drugiej denuncjowały członków oddziału. Akcją likwidacji grupy w gospodarstwie Edmunda Muracha w Topoli dowodził por. Henryk Wątroba. „Jędrusiowi” udało się uciec, jednak zdając sobie sprawę, że jego żołnierze znaleźli się w rękach UB i nie widząc sensu dalszej walki, kpt. „Jędrus” popełnił samobójstwo przez powieszenie w pobliżu stawów rybnych w Ślesinie koło Nakła n. Notecią. Jego zwłoki znaleziono 28 lipca.

Komuniści chcieli sterroryzować społeczeństwo pokazowym procesem członków grupy. Władze chwaliły się, że do Wyrzyska, gdzie się toczył w dniach 7-8 sierpnia 1946 r., ściągnięto ok. dwóch tysięcy osób z całego powiatu. Spośród 27 podsądnych wyroki śmierci usłyszało 14 osób. Dziewięć wykonano, z czego aż osiem jednego tragicznego dnia. Jednego partyzanta stracono dwa miesiące później. Zabitych pogrzebano potajemnie w jednej zbiorowej mogile zbiorowych mogiłach w

kwaterze więziennej na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy. Ich miejsce pochówku jeszcze nie zostało odnalezione.

## Partyzanci „Jędrusia” straceni 4 września 1946 roku

Roman Bala „Niedźwiedź”, ur. 20 sierpnia 1926 r. w Częstochowie.

Ukończył 7 klas szkoły powszechnej. W czasie okupacji niemieckiej został wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec. Po II wojnie krótko mieszkał w Kwidzynie, następnie wyjechał do Bydgoszczy, gdzie podjął pracę u ogrodnika. 26 VI 1946 r. za namową Alfreda Jankowskiego „Szeryfa” wstąpił w Biegodzinie do oddziału Leona Mellera „Jędrusia”. Brał udział w rekwizycjach oraz w zabójstwie aktywisty PPR Władysława Ciesielskiego w Świętej 16 lipca 1946 r. Pomagał także w zakopaniu zwłok dwóch żołnierzy sowieckich zastrzelonych z rozkazu „Jędrusia”. 21 lipca 1946 r. w Witrogoszczy został wraz z innymi członkami oddziału aresztowany przez UB-MO. Podczas aresztowania został ranny. Zeznał, że do konspiracji skłoniła go trudna sytuacja materialna oraz obietnica żołdu. Skazany 8 sierpnia 1946 r. po procesie pokazowym w Wyrzysku. Był kawalerem.

Henryk Chabiera „Korzeń”, ur. 27 stycznia 1912 r. w Grabinie k. Mińska Mazowieckiego.

Ukończył szkołę powszechną, pracował w gospodarstwie ojca i był aktywnym członkiem Stronnictwa Narodowego. W 1939 r. walczył jako żołnierz 22. pp, a podczas okupacji niemieckiej działał w ZWZ-AK. W latach 1944-1945 służył w 3. Dywizji Artylerii Przeciwlotniczej; za udział w walkach o Wrocław otrzymał brązowy medal „Zasłużonym na Polu Chwały”. Po wojnie osiedlił się w pow. złotowskim, gdzie wstąpił do PSL. Po odebraniu mu gospodarstwa w czerwcu 1946 r. wrócił do Chlebna i został prezesem gromadzkiego koła PSL. W lipcu przekazał oddziałowi „Jędrusia” ukrytą broń, a 7 lipca 1946 r. wstąpił do jego oddziału i uczestniczył w niektórych akcjach rekwizycyjnych. Aresztowany 22 lipca, skazany 8 sierpnia. Pozostawił ciężarną żonę i dwoje dzieci.

Franciszek Greń „Wróbel”, ur. 31 maja 1923 r. w Szarem, gm. Milówka, pow. żywiecki.

Ukończył 4 klasy szkoły powszechnej. Od 1928 r. mieszkał w Izdebkach, pomagając w gospodarstwie rodziców, a podczas okupacji pracował jako robotnik rolny w niemieckim gospodarstwie w Witrogoszczy. W lipcu 1945 r. ochotniczo zgłosił się do PUBP w Pile, gdzie przez pół roku pełnił służbę wartowniczą. 30 czerwca 1946 r. spotkał partyzantów oddziału „Jędrusia” i za namową Leona Jastera do niego dołączył. 14 lipca złożył przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. Uczestniczył we wszystkich akcjach zbrojnych oddziału. Aresztowany 21 lipca, skazany 8 sierpnia.

Jan Kador „Manerz”, ur. 23 stycznia 1925 r. w Witrogoszczy.

Jego ojciec zginął w walce z Niemcami podczas kampanii wrześniowej 1939 r. Po wojnie mieszkał z matką i starszą siostrą Gertrudą w Witrogoszczy, pracując w dwuhektarowym gospodarstwie. Od listopada 1945 do stycznia 1946 r. był wartownikiem PUBP w Pile. Po zwolnieniu wrócił do Witrogoszczy. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. W nocy z 30 czerwca na 1 lipca uczestniczył w rekwizycji mięsa u Hilarego Fryske w Izdebkach, a 10 lipca w rozbrojeniu i likwidacji dwóch żołnierzy sowieckich. Brał też udział w rekwizycji w sklepie kolonialnym w Kleszczynie. 14 lipca w Biegodzinie złożył na ręce kapitana „Jędrusia” przysięgę wierności rządowi na uchodźstwie. Aresztowany 21 lipca,

skazany 8 sierpnia.

Ludwik Krawiś „Tygrys”, ur. 27 marca 1924 r. w Dzieciarni, pow. pilski.

Jego ojciec był inwalidą wojennym z I wojny światowej. Ukończył 4 klasy szkoły powszechnej. W czasie okupacji pracował jako robotnik rolny w majątku w Witrogoszczy, a w latach 1943–1945 służył w niemieckiej 24. Dywizji Pancerniej w Prusach Wschodnich. Po wojnie pomagał rodzicom w gospodarstwie. 30 czerwca 1946 r. za namową Leona Jastry przystąpił do oddziału „Jędrusia”. W lipcu w Biegodzinie uczestniczył w rekwizycji żywności i zastrzeleniu dwóch żołnierzy sowieckich. 14 lipca w gospodarstwie Wojciecha Pireckiego złożył przysięgę wierności rządowi na uchodźstwie. W oddziale był sekcyjnym i dowodził trzema podkomendnymi. Aresztowany 21 lipca, skazany 8 sierpnia. Na karę śmierci skazano również jego młodszego brata Franciszka (ur. 1927), którego Bolesław Bierut 24 sierpnia 1946 r. ułaskawił na prośbę matki, zamieniając karę na 15 lat więzienia.

Edmund Murach „Szary”, ur. 1 listopada 1921 r. w Dębnie, pow. wyrzyski.

Ukończył 4 klasy szkoły powszechnej, przed wojną pracował jako pomocnik kowalski. W 1943 r. ożenił się z Marianną Baran, z którą miał troje dzieci. W 1945 r. przejął gospodarstwo poniemieckie w Topoli. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”, namówiony przez krewnego Romana Muracha. Uczestniczył w rekwizycjach w Dębnie i Topoli. Podczas obławy uciekł z kpt. Mellerem „Jędrusiem”, z którym rozstał się w lesie pod Witosławiem. Aresztowany 29 lipca, skazany 8 sierpnia. W 1950 r. zmarła jego żona, według rodziny pobita przez UB podczas rewizji. Dziećmi zajęli się dziadkowie. 22 października 1991 r. Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy unieważnił wyrok WSR i uznał działalność „Szarego” za działanie na rzecz niepodległości Polski.

Wojciech Pirecki, ur. 19 kwietnia 1906 r. w Nowej Wsi, pow. krotoszyński.

W latach dwudziestych wraz z ojcem pracował jako robotnik rolny w majątku w Biegodzinie. Po służbie wojskowej w marynarce, od 1930 r. pracował w Witrogoszczy. W 1939 r. brał udział w kampanii wrześniowej. Od 1940 r. mieszkał w Biegodzinie, gdzie pracował w miejscowym majątku. Po wojnie otrzymał siedmiohektarowe gospodarstwo poniemieckie. Latem 1946 r. współpracował z partyzantami oddziału „Jędrusia”, kwaterując ich w swoich zabudowaniach. Przechowywano tam broń i zarekwirowaną żywność, składano też przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. Aresztowany w lipcu 1946 r., skazany 8 sierpnia. Osierocił sześcioro dzieci w wieku od 7 miesięcy do 12 lat.

Jan Templin „Dąb”, ur. 11 kwietnia 1922 r. w Klarysewie, pow. sępoleński.

Dzieciństwo spędził w Dźwiersznie Wielkim, gdzie ukończył czteroklasową szkołę powszechną. W czasie okupacji pracował jako robotnik rolny w niemieckim gospodarstwie. Po wojnie mieszkał z rodzicami w Dźwiersznie. Około 10 czerwca 1946 r. w Biegodzinie, za namową kolegi Leona Barona „Szaraka”, wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Pełnił funkcję łącznika między komendantami kwater i placówek. 14 lipca złożył przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. 20 lipca, podczas wyprawy po prowiant, został zatrzymany przez UB. Wskazał miejsce pobytu partyzantów, przyczyniając się do ich aresztowania, jednak nie wpłynęło to na złagodzenie wyroku. Skazany 8 sierpnia.

Człowiek „Jędrusia” stracony 12 listopada 1946 r.

Roman Murach „Czarny” ur. 8 VII 1914 r. w Liszkowie.

W latach 1937-1939 służył w Batalionie Sanitarnym w Toruniu, podczas kampanii wrześniowej został ranny pod Warszawą. W czasie okupacji pracował w niemieckim majątku. 9 maja 1946 r. aresztowany za nielegalne posiadanie broni. Podczas rozbicia więzienia w Wyrzysku 25/26 maja odzyskał wolność i wkrótce dołączył do grupy Leona Mellera „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach żywności i akcjach wymierzania kar działaczom PPR. 21 czerwca w Topoli podczas obławy UB-MO ukrył się z „Jędrusiem” w piwnicy Edmunda Muracha, po czym uciekł do lasu. Aresztowany 26 sierpnia 1946 r. w Nowym Dworze k. Chojnic. 16 października Wojskowy Sąd Rejonowy w Bydgoszczy skazał go na śmierć m.in. za udział w rekwizycjach i wykonanie wyroków śmierci. Bierut odmówił prawa łaski. Został stracony 12 listopada 1946 r.

#### Egzekutor

Z protokołów wykonania wyroku śmierci wynika, że 4 września 1946 r. najpierw o godzinie 9.15 rozstrzelano: Henryka Chabierę, Wojciecha Pireckiego, Jana Templina, Edmunda Muracha. Po 15 minutach ten sam pluton egzekucyjny rozstrzelał: Franciszka Grenia, Ludwika Krawisia, Jana Kadora i Romana Balę.

Egzekutorem był Stanisław Walczak. Urodził się w 1918 r. na Lubelszczyźnie. Do wybuchu II wojny pracował w zakładzie ślusarskim u swojego ojca. Brał udział w wojnie obronnej 1939 r. Do 1943 r. był robotnikiem przymusowym w Prusach Wschodnich. Stamtąd uciekł do Włocławka, gdzie do zakończenia okupacji wykonywał różne prace fizyczne. W marcu 1945 r. za namową kpt. Hipolita Duliasza podjął służbę w WUBP w Bydgoszczy jako wywiadowca Sekcji VIII zajmującej się przeprowadzaniem aresztowań i śledztw oraz werbowaniem agentury celnej. Rok później przeszedł do Wydziału Śledczego. W latach 1948-1949 był kierownikiem Sekcji 4 Wydziału „A”. Od 1950 był zatrudniony w Wydziale Finansów WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy. Został zwolniony 28 lutego 1957 r. W ocenie przełożonych w pracy był „szczerze oddany sprawie demokracji ludowej i jej rządów”. Po odejściu ze służby w okresie od 1 września 1957 do 31 lipca 1959 r. był kierownikiem milicyjnego kina „Gwardia” przy ul. Chodkiewicza w Bydgoszczy. Ojciec trojga dzieci.

Po roku 1990 wszyscy żołnierze z oddziału „Jędrusia” zostali sądownie zrehabilitowani.

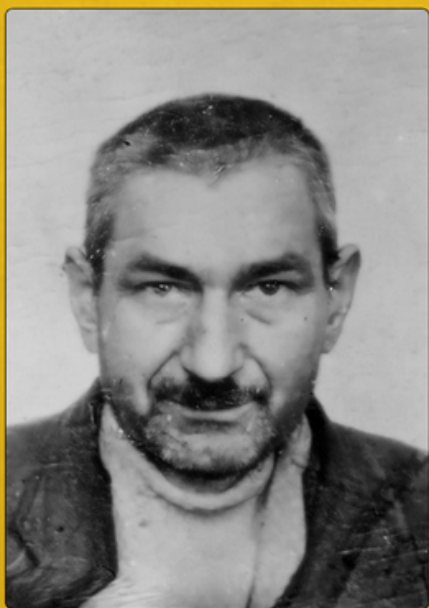
#### Oddaliśmy hołd

W piątek, 4 września, w 80. rocznicę egzekucji partyzantów kpt. „Jędrusia” przedstawiciele Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej złożyli wieniec pod krzyżem przy ul. Wały Jagiellońskie, upamiętniającym żołnierzy podziemia niepodległościowego zamordowanych w Więzieniu Karno-Śledczym w Bydgoszczy.



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Kpt. Leon Meller „Jędrus”**  
ur. 20 grudnia 1899 r. w Kościerzynie  
Małym k. Łobżenicy

Był zawodowym oficerem WP, służył w 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach i uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Podczas okupacji działał w Okręgu Lublin AK. W 1944 r. deportowano go do ZSRS, a do Polski wrócił 23 listopada 1945 r. W czasie okupacji stracił żonę i dzieci. W czerwcu 1946 r. w Liszkowie utworzył poakowski oddział. Po jego likwidacji przez UB 21 lipca uciekł. Świadomy beznadziejności dalszej walki popełnił samobójstwo w pobliżu stawów rybnych w Ślesinie k. Nakła. Jego ciało odnaleziono 28 lipca 1946 r. Funkcjonariusze PUBP w Wyrzysku zakopali je w nieznanym miejscu.



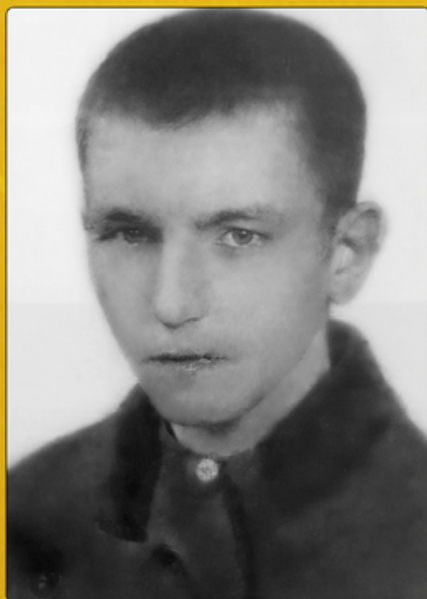
INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Roman Bala „Niedźwiedź”**  
ur. 20 sierpnia 1926 r. w Częstochowie

Podczas okupacji został wywieziony na roboty do Niemiec. Po II wojnie światowej pracował u ogrodnika w Bydgoszczy. 26 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach, zabójstwie działacza PPR Władysława Ciesielskiego oraz zakopaniu zwłok dwóch żołnierzy sowieckich. Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć po pokazowym procesie w Wyrzysku.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Henryk Chabiera „Korzeń”** ur. 27 stycznia 1912 r. w Grabinie k. Mińska Mazowieckiego

Walczył w 1939 r. i działał w ZWZ-AK. W latach 1944–1945 służył w 3. Dywizji Artylerii Przeciwlotniczej, otrzymując brązowy medal „Zasłużonym na Polu Chwały”. Po II wojnie światowej osiedlił się w pow. złotowskim i działał w PSL. 7 lipca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”, wcześniej przekazując mu ukrytą broń. Uczestniczył w rekwizycjach. Aresztowany 22 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć. Pozostawił ciężarną żonę i dwoje dzieci.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Franciszek Greń „Wróbel”**  
ur. 31 maja 1923 r. w Szarem,  
pow. żywiecki

Podczas okupacji pracował jako robotnik rolny. W 1945 r.  
przez pół roku pełnił służbę wartowniczą w PUBP w Pile.  
30 czerwca 1946 r. dołączył do oddziału „Jędrusia”,  
a 14 lipca złożył przysięgę na wierność rządowi na uchodź-  
stwie. Uczestniczył we wszystkich akcjach zbrojnych.  
Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy





## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Jan Kador „Manerz”**

**ur. 23 stycznia 1925 r. w Witrogoszczy**

Po II wojnie światowej pracował w gospodarstwie rodzinnym. W latach 1945–1946 był wartownikiem PUBP w Pile. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach oraz rozbrojeniu i likwidacji dwóch żołnierzy sowieckich. 14 lipca złożył przysięgę wierności rządowi na uchodźstwie. Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Ludwik Krawiś „Tygrys”**  
ur. 27 marca 1924 r. w Dzieciarni,  
pow. pilski

Podczas okupacji pracował jako robotnik rolny, a w latach 1943–1945 służył w niemieckiej 24. Dywizji Pancerniej. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach i zastrzeleniu dwóch żołnierzy sowieckich. Był sekcyjnym i dowodził trzema ludźmi. Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć. Jego młodszy brat Franciszek otrzymał taki sam wyrok, lecz Bierut zamienił mu karę na 15 lat więzienia.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Edmund Murach „Szary”**  
ur. 1 listopada 1921 r. w Dębnie,  
pow. wyrzyski

Przed II wojną światową pracował jako pomocnik kowalski. W 1945 r. przejął gospodarstwo poniemieckie w Topoli. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia” i uczestniczył w rekwizycjach. Podczas obławy uciekł z „Jędrusiem”, z którym rozstał się pod Witosławiem. Aresztowany 29 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć. W 1950 r. zmarła jego żona, a dziećmi zajęli się dziadkowie. W 1991 r. unieważniono jego wyrok i uznano działalność „Szarego” za niepodległościową.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Wojciech Pirecki**

**ur. 19 kwietnia 1906 r. w Nowej Wsi,  
pow. krotoszyński**

Uczestniczył w kampanii wrześniowej. Po wojnie otrzymał siedmiohektarowe gospodarstwo w Biegodzinie. Latem 1946 r. współpracował z oddziałem „Jędrusia”, kwaterując partyzantów oraz przechowując broń i zarekwirowaną żywność. W jego gospodarstwie składano również przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. Aresztowany w lipcu, 8 sierpnia skazany na śmierć. Osierocił sześcioro dzieci.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Jan Templin „Dąb”**

**ur. 11 kwietnia 1922 r. w Klarysewie,  
pow. sępoleński**

Podczas okupacji pracował jako robotnik rolny. Około 10 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”, pełniąc funkcję łącznika. 14 lipca złożył przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. 20 lipca zatrzymało go UB podczas wyprawy po prowiant. Wskazał miejsce pobytu partyzantów, przyczyniając się do ich aresztowania. 8 sierpnia skazano go na śmierć.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Roman Murach „Czarny”** ur. 8 sierpnia 1914 r. w Liszkowie

Przed wojną służył w Batalionie Sanitarnym w Toruniu, a podczas kampanii wrześniowej został ranny pod Warszawą. W maju 1946 r. aresztowano go za nielegalne posiadanie broni. Uwolniony podczas rozbicia więzienia w Wyrzysku 25/26 maja, dołączył do grupy „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach i akcjach przeciw działaczom PPR. Aresztowany 26 sierpnia w Nowym Dworze k. Chojnic. 16 października WSR w Bydgoszczy skazał go na śmierć, a Bierut odmówił prawa łaski.

**Zamordowany 12 listopada 1946 r.  
w więzieniu Karno-Śledczym  
w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy

## Kat partyzantów z oddziału „Jędrusia”



### **Stanisław Walczak**

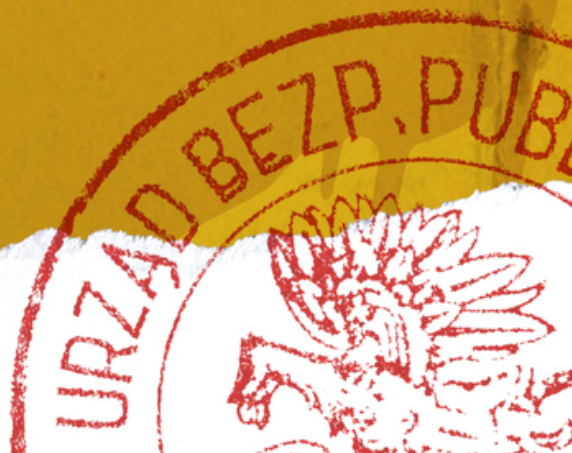
**ur. w 1918 r. na Lubelszczyźnie**

Przed wojną pracował w zakładzie ślusarskim ojca, walczył w wojnie obronnej 1939 r., a do 1943 r. był robotnikiem przymusowym w Prusach Wschodnich. Po ucieczce do Włocławka wykonywał prace fizyczne. W marcu 1945 r. rozpoczął służbę w WUBP w Bydgoszczy jako wywiadowca, kierownik sekcji, a od 1950 r. w Wydziale Finansów. Zwolniony 28 lutego 1957 r. Przełożeni oceniali go jako „szczerze oddanego sprawie demokracji ludowej i jej rządów”. Po odejściu ze służby był kierownikiem milicyjnego kina „Gwardia” w Bydgoszczy. Był ojcem trojga dzieci.



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy





## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



Jędrusie  
[Poprzedni Strona](#)

Bydgoszcz

Bydgoszcz

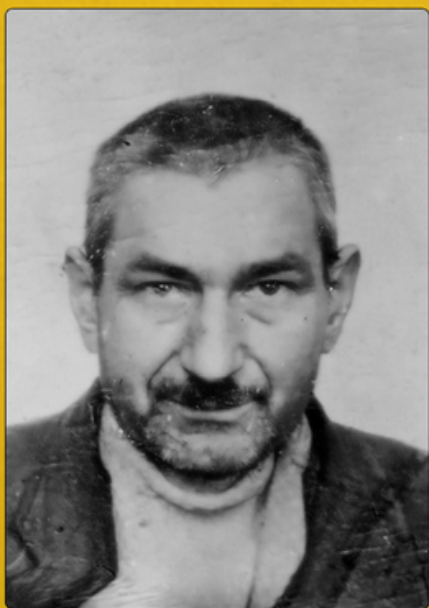
Żołnierze Niezłomni

Rocznica



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Kpt. Leon Meller „Jędrus”**  
ur. 20 grudnia 1899 r. w Kościerzynie  
Małym k. Łobżenicy

Był zawodowym oficerem WP, służył w 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach i uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Podczas okupacji działał w Okręgu Lublin AK. W 1944 r. deportowano go do ZSRS, a do Polski wrócił 23 listopada 1945 r. W czasie okupacji stracił żonę i dzieci. W czerwcu 1946 r. w Liszkowie utworzył poakowski oddział. Po jego likwidacji przez UB 21 lipca uciekł. Świadomy beznadziejności dalszej walki popełnił samobójstwo w pobliżu stawów rybnych w Ślesinie k. Nakła. Jego ciało odnaleziono 28 lipca 1946 r. Funkcjonariusze PUBP w Wyrzysku zakopali je w nieznanym miejscu.



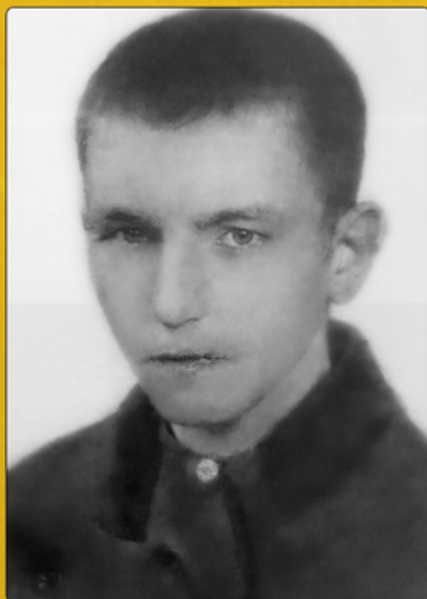
INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Roman Bala „Niedźwiedź”**  
ur. 20 sierpnia 1926 r. w Częstochowie

Podczas okupacji został wywieziony na roboty do Niemiec. Po II wojnie światowej pracował u ogrodnika w Bydgoszczy. 26 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach, zabójstwie działacza PPR Władysława Ciesielskiego oraz zakopaniu zwłok dwóch żołnierzy sowieckich. Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć po pokazowym procesie w Wyrzysku.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Henryk Chabiera „Korzeń”** ur. 27 stycznia 1912 r. w Grabinie k. Mińska Mazowieckiego

Walczył w 1939 r. i działał w ZWZ-AK. W latach 1944–1945 służył w 3. Dywizji Artylerii Przeciwlotniczej, otrzymując brązowy medal „Zasłużonym na Polu Chwały”. Po II wojnie światowej osiedlił się w pow. złotowskim i działał w PSL. 7 lipca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”, wcześniej przekazując mu ukrytą broń. Uczestniczył w rekwizycjach. Aresztowany 22 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć. Pozostawił ciężarną żonę i dwoje dzieci.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Franciszek Greń „Wróbel”**  
ur. 31 maja 1923 r. w Szarem,  
pow. żywiecki

Podczas okupacji pracował jako robotnik rolny. W 1945 r.  
przez pół roku pełnił służbę wartowniczą w PUBP w Pile.  
30 czerwca 1946 r. dołączył do oddziału „Jędrusia”,  
a 14 lipca złożył przysięgę na wierność rządowi na uchodź-  
stwie. Uczestniczył we wszystkich akcjach zbrojnych.  
Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Jan Kador „Manerz”**

**ur. 23 stycznia 1925 r. w Witrogoszczy**

Po II wojnie światowej pracował w gospodarstwie rodzinnym. W latach 1945–1946 był wartownikiem PUBP w Pile. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach oraz rozbrojeniu i likwidacji dwóch żołnierzy sowieckich. 14 lipca złożył przysięgę wierności rządowi na uchodźstwie. Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Ludwik Krawiś „Tygrys”**  
ur. 27 marca 1924 r. w Dzieciarni,  
pow. pilski

Podczas okupacji pracował jako robotnik rolny, a w latach 1943–1945 służył w niemieckiej 24. Dywizji Pancерnej. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach i zastrzeleniu dwóch żołnierzy sowieckich. Był sekcyjnym i dowodził trzema ludźmi. Aresztowany 21 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć. Jego młodszy brat Franciszek otrzymał taki sam wyrok, lecz Bierut zamienił mu karę na 15 lat więzienia.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.30 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



**Edmund Murach „Szary”**  
ur. 1 listopada 1921 r. w Dębnie,  
pow. wyrzyski

Przed II wojną światową pracował jako pomocnik kowalski. W 1945 r. przejął gospodarstwo poniemieckie w Topoli. 30 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia” i uczestniczył w rekwizycjach. Podczas obławy uciekł z „Jędrusiem”, z którym rozstał się pod Witosławiem. Aresztowany 29 lipca, 8 sierpnia skazany na śmierć. W 1950 r. zmarła jego żona, a dziećmi zajęli się dziadkowie. W 1991 r. unieważniono jego wyrok i uznano działalność „Szarego” za niepodległościową.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Wojciech Pirecki**

**ur. 19 kwietnia 1906 r. w Nowej Wsi,  
pow. krotoszyński**

Uczestniczył w kampanii wrześniowej. Po wojnie otrzymał siedmiohektarowe gospodarstwo w Biegodzinie. Latem 1946 r. współpracował z oddziałem „Jędrusia”, kwaterując partyzantów oraz przechowując broń i zarekwirowaną żywność. W jego gospodarstwie składano również przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. Aresztowany w lipcu, 8 sierpnia skazany na śmierć. Osierocił sześcioro dzieci.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Jan Templin „Dąb”**

**ur. 11 kwietnia 1922 r. w Klarysewie,  
pow. sępoleński**

Podczas okupacji pracował jako robotnik rolny. Około 10 czerwca 1946 r. wstąpił do oddziału „Jędrusia”, pełniąc funkcję łącznika. 14 lipca złożył przysięgę na wierność rządowi na uchodźstwie. 20 lipca zatrzymało go UB podczas wyprawy po prowiant. Wskazał miejsce pobytu partyzantów, przyczyniając się do ich aresztowania. 8 sierpnia skazano go na śmierć.

**Zamordowany 4 września 1946 r.  
o godzinie 9.15 w Więzieniu  
Karno-Śledczym w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy



## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw



### **Roman Murach „Czarny”** ur. 8 sierpnia 1914 r. w Liszkowie

Przed wojną służył w Batalionie Sanitarnym w Toruniu, a podczas kampanii wrześniowej został ranny pod Warszawą. W maju 1946 r. aresztowano go za nielegalne posiadanie broni. Uwolniony podczas rozbicia więzienia w Wyrzysku 25/26 maja, dołączył do grupy „Jędrusia”. Uczestniczył w rekwizycjach i akcjach przeciw działaczom PPR. Aresztowany 26 sierpnia w Nowym Dworze k. Chojnic. 16 października WSR w Bydgoszczy skazał go na śmierć, a Bierut odmówił prawa łaski.

**Zamordowany 12 listopada 1946 r.  
w więzieniu Karno-Śledczym  
w Bydgoszczy**



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy

## Kat partyzantów z oddziału „Jędrusia”



### **Stanisław Walczak**

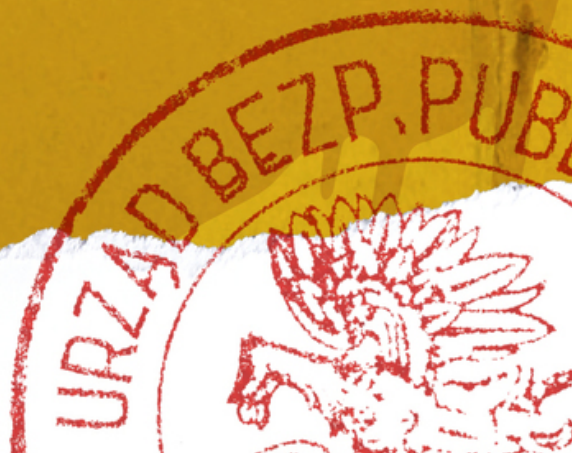
**ur. w 1918 r. na Lubelszczyźnie**

Przed wojną pracował w zakładzie ślusarskim ojca, walczył w wojnie obronnej 1939 r., a do 1943 r. był robotnikiem przymusowym w Prusach Wschodnich. Po ucieczce do Włocławka wykonywał prace fizyczne. W marcu 1945 r. rozpoczął służbę w WUBP w Bydgoszczy jako wywiadowca, kierownik sekcji, a od 1950 r. w Wydziale Finansów. Zwolniony 28 lutego 1957 r. Przełożeni oceniali go jako „szczerze oddanego sprawie demokracji ludowej i jej rządów”. Po odejściu ze służby był kierownikiem milicyjnego kina „Gwardia” w Bydgoszczy. Był ojcem trojga dzieci.



INSTYTUT PAMIĘCI  
NARODOWEJ

Delegatura w Bydgoszczy





## AŻ DO OFIARY MEGO ŻYCIA...

80. rocznica komunistycznych  
zbrodni na bohaterach  
podziemia niepodległościowego  
z Pomorza i Kujaw

